

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทตัวละครในละครโทรทัศน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบโทรทัศน์ในประเทศไทย
3. แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ คือ ความบันเทิงแบบบันเทิงคดีที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ กล่าวคือ เรื่องราวที่นำเสนอเป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นตามจินตนาการของผู้ประพันธ์และผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องจริงเสมอไป หรืออาจเป็นเรื่องจริงที่นำมาดัดแปลงเป็นละครก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ให้ความบันเทิง ซึ่งต่างจากรายการข่าวที่ต้องเป็นความจริง และมุ่งหวังให้ข่าวสารความรู้มากกว่าความบันเทิง (อรนุช เลิศจรรรยาลักษณ์ อ้างถึงใน ศศิณี ยาวิชัย, 2554 : 12)

ประวัติของละครโทรทัศน์ไทย

หลังจากที่ประเทศไทยเปิดสถานีช่อง 4 บางขุนพรหม ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรก หลังจากนั้น 2 เดือนจึงมีละครโทรทัศน์เรื่องแรก คือ เรื่อง สุรียานีไม่ยอมแต่งงาน ของนายรำคาญ (ประหยัด ศ. นาคะนาท) นำแสดงโดย หม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ และ โชติรส สโมสรร (สำนักข่าวไทย, 2558) ออกอากาศเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2499 ละครโทรทัศน์ในยุคนี้เป็นการแสดงสด ส่วนละครพูดที่แต่งขึ้นใหม่สำหรับแสดงทางโทรทัศน์โดยเฉพาะ เป็นละครสั้นจบในตอน เนื่องจากห้องส่ง (สตูดิโอ) มีขนาดเล็ก จึงจำเป็นต้องใช้ฉากจำกัด นอกจากนี้นักแสดงยังจำบทละครไม่ได้ จึงต้องมีการบอกบทขณะแสดงด้วย ในปีแรก ๆ มีละครโทรทัศน์เพียง 6 เรื่อง อีก 5 เรื่องได้แก่ กระสุนอาฆาต (ออกอากาศเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2499) , ดึกเสียแล้ว (ออกอากาศเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2499) , น้ำสาบาน (ออกอากาศเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2499) , ศัตรูลับของสลยา (ออกอากาศเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2499) และ ง่ายนิดเดียว (ออกอากาศเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2499) (ปนัดดา ธนสถิตย์, 2531 : 3-4)

ละครโทรทัศน์เริ่มเฟื่องฟูราวปี พ.ศ. 2501 นักแสดงละครเวทีเริ่มหันมาเล่นละครโทรทัศน์มากขึ้น ช่อง 4 มีผู้นิยมชมกันมาก ส่วนสถานีโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.) ช่อง 7 ก็เริ่มบุกเบิกด้านละครโทรทัศน์มากขึ้น ส่วนใหญ่จะนำเรื่องละครเวทีมาทำใหม่ แต่ก็มีเรื่องที่ตั้งสำหรับละครโทรทัศน์มากขึ้น ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2505-2510 ทั้ง 2 สถานีแข่งขันผลิตละครดี ๆ มาออกอากาศจำนวนมาก แต่กิจการละครโทรทัศน์ก็เริ่มเสื่อมไปช่วงหนึ่ง เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องยาวกลับมาได้รับความนิยม

ละครโทรทัศน์กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง เมื่อมีการใช้เทปบันทึกภาพแทน ไทยทีวีสีช่อง 9 หรือ ช่อง 4 เดิม มีการจัดละครโทรทัศน์มากกว่าช่องอื่น ๆ ออกอากาศตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในลักษณะ

ละครน้ำเน่าของสหรัฐอเมริกา โดยละครเรื่อง ทัดดาวบุษยา เมื่อ พ.ศ. 2519 ได้รับความนิยมนอย่างมาก หลังจากนั้นก็มีการผลิตละครแนวนี้มากขึ้น ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2522 ช่อง 5 ได้ผลิตละครเรื่อง 38 ซอย 2 ซึ่งถือว่าเป็นละครสำหรับครอบครัวครั้งแรก มีคติธรรมในการดำเนินชีวิตครอบครัว

ในปี พ.ศ. 2523 คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ได้มีคำสั่งให้งดออกอากาศในช่วงเวลา 18.30-20.00 น. เพื่อให้ประหยัดพลังงาน จึงทำให้ละครได้รับความนิยมลดลง พร้อมกันนั้นภาพยนตร์จีนก็เข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 กบว. ได้ขอความร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์ให้เสนอรายการของไทยแทนรายการต่างประเทศ ในช่วงเวลาหลังข่าว 20.00 น. จึงทำให้ละครไทยกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง จึงมีละครโทรทัศน์ในช่วงหลังข่าว 20.00 น. กันทุกช่อง ได้ดำเนินยุทธวิธีนี้มาจนปี พ.ศ. 2530 แต่บางช่องมีการเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีการจัดรายการในช่วงหลังข่าวอยู่บ้าง (ปนัดดา ธนสถิตย์, 2531 : 4-7)

สำหรับละครแนวซิตคอม ไม่มีหลักฐานชัดเจนว่าเริ่มเมื่อใด แต่มีการสันนิษฐานว่า ละครชุด นุสรรา (พ.ศ. 2503) เป็นละครแนวซิตคอมเรื่องแรก ได้รับอิทธิพลจากละครของสหรัฐอเมริกาเรื่อง I Love Lucy ละครชุด นุสรรา เป็นละครเบาสมองชุดสั้นจบในตอน มีความยาว ตอนละ 30 นาที มีผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด แต่เรื่องที่สองไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่มีรูปแบบละครรูปแบบนี้อีกหลายเรื่องเช่น ผู้พิทักษ์ความสะอาด, ยุทธ-จักรนักคิด, สาธิตอนเจตีย์, พิภพมัจจุราช, หุ่นไล่กา, บาบบริสุทธิ เป็นต้น อย่างไรก็ตามละครแนวซิตคอมเริ่มได้รับความนิยมในปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว

เมื่อช่อง 3 เปิดสถานี มีละครเรื่องแรก ๆ ได้แก่ เขมรินทร์ – อินทิดา, แม่หญิง, สะใภ้จ้าว แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ช่อง 3 ได้เปิดละครสมัยใหม่อย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2519 โดยมีภัทราวดี ศรีไตรรัตน์ (มิชุน) เป็นผู้บุกเบิก จากละครแบบเก่าที่มีคนบอกบท เป็นนักแสดงท่องเที่ยวเอง ลักษณะละครใกล้เคียงกับละครสมัยใหม่อย่างต่างประเทศ ภัทราวดี นำบทประพันธ์ นำเรื่อง ไฟฟ้า ของกฤษณา อโศกสิน มาประเดิมเป็นเรื่องแรก แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงเปลี่ยนมาเป็นละครที่คิดบทเอง เช่น ขบวนการคนใช้, ตึกตาเสียบาล, สงครามปราสาท, นานาจิตตัง, ประชาชนชาวแพลต, ศรีธนนชัย, ละครชุด ความรัก, ปะการังสีดำ

เมื่อปี พ.ศ. 2524 สุรางค์ เปรมปรีดิ์ เข้ามาดูแลด้านการตลาด, ฝ่ายรายการและฝ่ายบุคคล ทางช่อง 7 และชวนหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล มาร่วมหุ้นเปิดบริษัทพร้อมมิตรภาพยนตร์ เพื่อผลิตละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ละครในยุคที่สุรางค์ เปรมปรีดิ์ หมายตาไว้ ไม่ใช่สูตรน้ำเน่าอย่างทุกวันนี้ มีผลงานเช่นหญิงก็มีหัวใจ, ห้องสี่ชมพู, เงือกน้อย, จดหมายจากเมืองไทย, หวังรักเหววลึก และ ข้านอกนา ละครชุดที่โด่งดังมากคือ หมอผี ต่อมาช่อง 7 ได้ดึงวณิช จรุงกิจอนันต์ มาช่วยเขียนบทโทรทัศน์ในยุคแรก คณะละครช่อง 7 ยุคแรก ๆ ได้แก่ไพรัช สัจจริบุตร, กันตนา

นับแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ถือเป็นยุคธุรกิจละครเต็มรูปแบบ มีการวัดความสำเร็จด้วยระบบเรตติ้ง ละครโทรทัศน์ช่อง 7 สีในยุคธุรกิจเต็ม ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2545 เช่นเรื่อง นางทาส, เคหาสน์สีแดง, ปราสาทมืด, กิ่งไม้, ริษยา, กนกกลายโบทัน, สายโลหิต, ญาติกา, รัตนโกสินทร์, สองฝั่งคลอง, นิรมิต, เบญจรงค์ห้าสี, น้ำใสใจจริง (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2552)

ละครโทรทัศน์ไทยในยุคปัจจุบันออกอากาศในหลายช่วงเวลาตลอดวัน รวมถึงในช่วงไพรม์ไทม์ (ช่วงเวลาที่ทางสถานีโทรทัศน์ให้ความสำคัญ) ในช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำประมาณ 20.30 น.-22.30 น. ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์และผู้อำนวยการผลิตจะพิจารณานำโครงเรื่องหรือบทประพันธ์ที่มีความน่าสนใจ

เป็นพิเศษและเหมาะสมกับการผลิตรายการละครโทรทัศน์ รวมถึงคัดเลือกนักแสดงที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม (นราพร สังข์ชัย, 2552 : 142)

ในปี พ.ศ. 2557 หลังจากมีการออกอากาศโทรทัศน์ระบบดิจิทัลในประเทศไทย ช่อง 3 และช่อง 7 ซึ่งครองตลาดละคร เริ่มมีช่องอื่นหันมาทำละครโทรทัศน์ แนวละครของช่อง 8 ที่มุ่งเน้นตอบโจทย์คนดูในระดับฐานราก โดยเป็นแนวละครบ้าน ๆ สำหรับ ช่องวัน ที่มุ่งเน้นผลิตละคร เจาะกลุ่มคนดูทั่วไป ในขณะที่จีเอ็มเอ็ม แชนแนล มุ่งไปที่กลุ่มวัยรุ่น (positioning, 2558)

ประเภทละครโทรทัศน์ไทย

ละครสามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้ (ปนัดดา ธนสถิตย์, 2531 : 1-2)

1. ละครประเภทพิเศษ (Drama special)

เล่นในวาระโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น วันแม่ วันที่ระลึกของหน่วยงานต่าง ๆ ละครการกุศล มีลักษณะตอนเดียวจบ มักใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง

2. ละครสั้น (TV series)

มีความยาวระหว่าง 30-60 นาที ออกอากาศเป็นประจำ เนื้อหาในแต่ละตอนจะเป็นแนวเดียวกัน และใช้ผู้แสดงชุดเดียวกัน แต่เรื่องราวแตกต่างกันไป

3. ละครเรื่องยาว (TV. serials)

ละครเรื่องยาวที่เล่นหลายตอนจบ ประมาณ 20-30 ตอน เนื้อเรื่องต่อเนื่องกัน ออกอากาศเป็นประจำ ใช้ผู้แสดงเป็นชุดเดียวกัน เป็นที่รู้จักในชื่อ Soap operas

4. ละครสั้น (Mini series)

เป็นละครที่ผลิตเป็นเรื่องยาว มีความยาวตั้งแต่ต้นจนจบมากกว่า 3 ชั่วโมง จึงจำเป็นต้องแบ่งออกอากาศมากกว่า 1 ครั้ง ออกอากาศในเวลาเดียวกันในวันต่อไป หรือสัปดาห์ต่อไปจนจบเรื่อง มักมีความยาว 2-8 ตอน

5. ละครจบในตอน (Anthology series/anthology drama)

ผู้แสดงไม่ใช่ชุดเดียวกัน และเรื่องราวแต่ละตอนไม่เกี่ยวข้องกัน ตัวอย่างเช่น ปากกาทอง, เขย่าขวัญ วันพุธ, ฟ้ามืดตา ออกอากาศทางช่อง 7 สี เป็นต้น

6. ซิตคอม (sit-com)

ละครแนวสนุกสนานมีลักษณะล้อเลียนสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น จบในตอน ใช้นักแสดงชุดเดียวกัน และเล่นบทบาทเดิม

แนวคิดเกี่ยวกับระบบโทรทัศน์ในประเทศไทย

โทรทัศน์ เป็นระบบโทรคมนาคมสำหรับการกระจายและรับภาพเคลื่อนไหวและเสียงระยะไกล คำนี้ยังหมายถึงรายการโทรทัศน์และการแพร่ภาพอีกด้วย คำว่าโทรทัศน์ในภาษาไทย มีที่มาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ television ซึ่งเป็นคำผสมจากคำกรีก tele- ("ระยะไกล" — โทร-) และ -vision ที่มาจากภาษาละติน visio ("การมองเห็น" — ทัศน์) มักเรียกย่อเป็น TV (ทีวี) เครื่องรับโทรทัศน์ขาว-ดำ เครื่องแรกของโลก สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1925 โดยเป็นผลงานการประดิษฐ์ของจอห์น โลจี เบร์ด ชาวสกอตแลนด์

การแพร่ภาพสาธารณะ รวมถึงสถานีวิทยุ, สถานีโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่ได้รับทุนจากประชาชนทั้งหมดหรือบางส่วน การแพร่ภาพสาธารณะอาจได้รับการสนับสนุนเงินทุนของพวกเขาจากบุคคลที่ผ่านการบริจาคโดยสมัครใจเป็นค่าใช้จ่ายที่เฉพาะเจาะจงเช่นใบอนุญาตโทรทัศน์ค่าธรรมเนียมหรือเป็นโดยตรงเงินทุนของรัฐ ขอบเขตที่แพร่ภาพแพร่ภาพสาธารณะสามารถพิจารณาที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

โทรทัศน์ในประเทศไทย ออกอากาศทางภาคพื้นดินเป็นช่องทางหลัก โดยแพร่ภาพผ่านคลื่นวิทยุ ซึ่งระยะแรกที่ออกอากาศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 เริ่มใช้ย่านความถี่สูงมาก (Very High Frequency; VHF) ซึ่งประกอบด้วย ช่วงความถี่ต่ำ (low band) คือช่องสัญญาณที่ 2-4 และช่วงความถี่สูง (high band) คือช่องสัญญาณที่ 5-12 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2538 จึงเริ่มใช้ย่านความถี่สูงยิ่ง (Ultra High Frequency; UHF) คือช่องสัญญาณที่ 26-60 (ช่วงความถี่ต่ำ (low band) คือช่องสัญญาณที่ 26-34 และช่วงความถี่สูง (high band) คือช่องสัญญาณที่ 35-60) ทั้งนี้ ตั้งแต่เริ่มออกอากาศ จนถึง พ.ศ. 2517 ใช้ระบบสัญญาณ แอนะล็อก ในการส่งแพร่ภาพขาวดำ 525 เส้นต่อภาพ 30 ภาพต่อวินาที (National Television System Committee; NTSC) ซึ่งกำหนดขึ้นโดย คณะกรรมการสื่อสารแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (Federal Communications Committee; FCC ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเต็มเป็น Federal Communications Commission) ต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จึงเริ่มนำระบบการส่งแพร่ภาพ 625 เส้นต่อภาพ 25 ภาพต่อวินาที (Phase Alternating Line; PAL) ซึ่งกำหนดขึ้นโดย คณะกรรมการที่ปรึกษานานาชาติว่าด้วยคลื่นวิทยุ (Consultative Committee on International Radio; CCIR ปัจจุบันคือภาควิทยุคมนาคมโดยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ หรือ International Telecommunication Union Radiocommunication Sector; ITU-R) เข้ามาใช้ในประเทศไทย และเริ่มออกอากาศด้วยภาพสี ภายใต้ระบบดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 จนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังมีบริการโทรทัศน์แห่งชาติ ภายใต้กำกับของกรมประชาสัมพันธ์ เริ่มจากส่วนภูมิภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 และเริ่มดำเนินการในส่วนกลางตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบัน จากนั้นก็เริ่มนำระบบดิจิทัล เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตรายการ และควบคุมการออกอากาศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และนำมาใช้กับกระบวนการส่งแพร่ภาพ ผ่านโครงข่ายอุปกรณ์ร่วมส่งสัญญาณ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบัน โดยจะยุติการออกอากาศด้วยสัญญาณแอนะล็อก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป ส่วนระบบการออกอากาศด้วยช่องทางอื่น ซึ่งนำเข้ามาใช้ในประเทศไทย ประกอบด้วย บริการกระจายสัญญาณแบบหลายจุดหลายช่อง (Multichannel multipoint distribution service; MMDS) ระหว่างปี พ.ศ. 2532-2556, ผ่านคลื่นวิทยุไมโครเวฟ ระหว่างปี พ.ศ. 2532-2540, ผ่านเคเบิลใยแก้วนำแสง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-ปัจจุบัน, ผ่านเครือข่ายดาวเทียม ระบบเคยู-แบนด์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-ปัจจุบัน; ระบบซี-แบนด์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-ปัจจุบัน อนึ่ง ภาคเอกชนสามารถประกอบการธุรกิจโทรทัศน์ ภายใต้การอนุมัติจากภาครัฐตามกฎหมาย โดยผ่านสายอากาศในส่วนภูมิภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และผ่านเครือข่ายดาวเทียม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน

ระบบการแพร่สัญญาณโทรทัศน์ในประเทศไทย

ระบบแอนะล็อก

โทรทัศน์อนาล็อก (Analog Television) เป็นโทรทัศน์ที่มีระบบการรับ-ส่งสัญญาณภาพและเสียงในรูปสัญญาณอนาล็อกแบบ A.M. และ F.M. โดยมีการส่งเป็นสัญญาณแพร่กระจายคลื่น

แม่เหล็กไฟฟ้า เป็นการผสมคลื่นแบบ Vestigial Sideband (VSB) เป็นสัญญาณโทรทัศน์ที่มีการใช้งานทั่วไป เช่น โทรทัศน์ที่เป็นระบบ NTSC, PAL และ SECAM ซึ่งก็คือโทรทัศน์ทั่วไปที่ใช้ตามบ้านเรือนแบบ SDTV 2) ในประเทศไทยได้ยุติการฉายระบบนี้ไปเมื่อปี 2560

โทรทัศน์ระบบดิจิทัล

เป็นรูปแบบการถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียงโดยกระบวนการดิจิทัล เป็นกระบวนการที่ตรงข้ามกับระบบการถ่ายทอดสัญญาณแบบแอนะล็อกซึ่งใช้การแบ่งคลื่นออกเป็นหลายๆช่องสัญญาณ โทรทัศน์ดิจิทัลสามารถรองรับรายการโทรทัศน์ได้มากกว่าหนึ่งรายการในช่องแบนด์วิดท์เดียว[1] นอกจากนี้สัญญาณภาพและเสียงแล้ว การแพร่ภาพระบบดิจิทัลยังสามารถส่งข้อมูลอื่นๆ อาทิ ผังรายการ, บทบรรยาย มาพร้อมกันได้อีกด้วย ถือเป็นนวัตกรรมด้านโทรทัศน์ที่ยิ่งใหญ่สุดนับตั้งแต่การเปลี่ยนจากโทรทัศน์ขาวดำเป็นโทรทัศน์สีในทศวรรษที่ 1950[2] ในปัจจุบัน หลายๆประเทศได้ทยอยเปลี่ยนมาใช้ในการแพร่ภาพแบบดิจิทัล โดยที่ในแต่ละภูมิภาคก็ใช้มาตรฐานการแพร่ภาพที่แตกต่างกันไป

กลางทศวรรษที่ 1980 สถานีโทรทัศน์ในญี่ปุ่นเริ่มค้นคว้าการแพร่ภาพที่มีความคมชัดสูง อย่างไรก็ตามการแพร่ภาพความคมชัดสูงในญี่ปุ่นได้ใช้รูปแบบ MUSE ซึ่งเป็นระบบแอนะล็อก ซึ่งญี่ปุ่นได้ใช้รูปแบบนี้จนถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1990 อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาเดียวกันนั้น บริษัทเจเนอรัลอิเล็กทริกของสหรัฐก็ได้ทดลองศึกษาความเป็นไปได้ในการแพร่ภาพสัญญาณดิจิทัล และในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1990 ก็เป็นที่ประจักษ์ว่า แนวคิดการแพร่ภาพสัญญาณดิจิทัลนั้นสามารถเป็นไปได้ และออกมาแล้วว่าระบบใหม่นี้จะมีมาตรฐานสูงกว่าระบบแอนะล็อกที่ทันสมัยที่สุด ซึ่งจะสามารถแพร่ภาพที่มีความละเอียดมากกว่าความละเอียดของระบบเดิมอย่างน้อยสองเท่า

ปัจจุบัน การแพร่สัญญาณมาตรฐาน DVB-T เป็นที่แพร่หลายที่สุดของโลก ซึ่งมีใช้อยู่ในส่วนใหญ่ของทวีปเอเชีย, แอฟริกา และ ยุโรป ในขณะที่ในทวีปอเมริกาเหนือและเกาหลีใต้จะใช้มาตรฐาน ATSC ในทวีปอเมริกาใต้, ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ใช้มาตรฐาน ISDB-T ส่วนประเทศจีนเป็นประเทศเดียวของโลกที่ใช้มาตรฐาน DTMB ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จีนพัฒนาขึ้นมาเอง

สถานีโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก

กิจการโทรทัศน์บอกรับเป็นสมาชิก หรือเคเบิลทีวี ถือกำเนิดมากกว่าห้าสิบปีแล้ว ในปี 1948 ในสหรัฐอเมริกาหนึ่งในประเทศแรกๆที่มีโทรทัศน์เป็นประเทศที่กว้างขวาง เคเบิลทีวี (Cable Television, CT) เป็นทางเลือกของชุมชนห่างไกล ที่ไม่สามารถรับสัญญาณโทรทัศน์ได้อย่างชัดเจนมีคุณภาพจากการออกอากาศปกติได้ ดังที่มีชื่อเรียกกันในสมัยนั้นว่า CATV ที่ย่อมาจาก Community Antenna Television แปลว่าโทรทัศน์เสาอากาศชุมชน ที่มีผู้ลงทุนตั้งเสาอากาศรับคลื่นของชุมชนขนาดใหญ่ในจุดที่รับภาพได้ดี แล้วต่อสายเคเบิลจากเสาอากาศนั้น ไปยังครัวเรือนในชุมชน (พนา ทองมีอาคม, 2545 : 1) กิจการเคเบิลทีวีในประเทศไทยที่ถือว่าเป็นทางการจริงๆนั้น ได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2532 โดย IBC (International Broadcasting Corporation) เป็นผู้ให้บริการ มีการแพร่ภาพโดยใช้ระบบ MMDS (Multipoint Multichannel Distribution System) ซึ่งต่อมามีผู้ประกอบการหลักๆในกรุงเทพฯอยู่สามรายด้วยกัน คือ IBC UTV และ Sky TV

การเติบโตของระบบเคเบิลในประเทศไทยนั้น เป็นในลักษณะต่างคนต่างทำ ล้มลุกคลุกคลาน เริ่มจากหน่วยงานที่ให้อนุญาตที่แตกต่างกัน คือ กรมประชาสัมพันธ์ (Sky TV) และ อสมท. (IBC และ UTV) อีกทั้ง ระบบการส่งสัญญาณก็มีความแตกต่างกัน คือมีทั้งการแพร่ภาพทางอากาศ (IBC และ Sky TV) และทางสายเคเบิลใยแก้ว (UTV) ผลเสียที่เห็นคือการแข่งขันทางธุรกิจที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานที่เท่า

เทียมกัน และขาดการศึกษาถึงความเหมาะสมด้านราคา ความต้องการและเนื้อหารายการที่ควรเป็น ผลที่ตามมาคือการขาดทุนในที่สุด เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ Sky TV ต้องเลิกกิจการพร้อมหนี้สินจำนวนมาก ขณะที่ IBC ต้องควบกิจการเนื่องจากความจำเป็นในการอยู่รอดทางธุรกิจ กับ UTV จนกลายเป็น UBC อย่างที่เห็นทุกวันนี้ นี่คือวิกฤติที่เกิดขึ้นแล้ว

โทรทัศน์ออนไลน์

โทรทัศน์ออนไลน์ หมายถึง การแพร่ภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์หลากหลายประเภท อาทิเช่นละคร ซีรีส์ วาไรตี้ ข่าว เป็นต้น ในช่องทางทีวีออนไลน์ (Online TV Platform) ไม่ว่าจะเว็บไซต์ โมบายแอปพลิเคชัน และสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค เป็นต้น ปัจจุบัน โทรทัศน์ออนไลน์มีชื่อเรียกแตกต่างกันมากมาย เช่น ทีวีออนไลน์ โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต (Internet TV) ทีวีสตรีมมิ่ง (Streaming TV) ทีวี ออนเดอมานด์ (TV on Demand) ปัจจัยหลักของการเติบโตในการรับชมรายการโทรทัศน์แบบ On Demand ก็คือ พฤติกรรมของคนเมือง ที่ทำงานเลิกดึก แกรมรถติด กว่าจะกินข้าว เข้าบ้านก็ปาเข้าไปสี่ทุ่มแล้ว แกรมไม่ได้ดูบางรายการที่สนใจ เพราะฟรีทีวีฉายเป็นเวลา พฤติกรรมคนสมัยนี้ ถึงบ้านก็เปิดคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เล่นเน็ต เปิดทีวีไว้เพียงเป็นเพื่อนเท่านั้น การรับชมแบบ On Demand จึงเกิดขึ้นเพื่อฉีกข้อจำกัดเรื่องเวลาในการออกอากาศ ดูไม่ทันก็เข้าไปดูย้อนหลังบน Youtube ได้ ดังนั้น On Demand คือ ดูได้ทุกเวลาที่อยากจะดู อ้างอิงจากพฤติกรรมหนึ่งในกิจกรรมที่คนใช้งานอินเทอร์เน็ตให้ความสนใจ ก็คือการดูรายการย้อนหลังผ่าน Youtube ยกตัวอย่าง ซิทคอมเป็นต่อ ถึงแม้ว่าจะจบไปแล้ว แต่หลายๆ คนที่ยังคิดถึงก็ยังย้อนดูเป็นต่อผ่าน Youtube ได้ นี่คือโอกาสของผู้ผลิตคอนเทนต์ ในการป้อนเนื้อหาไปยังอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้ชม ที่เลือกอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของพวกเขา ผู้ชมมีโอกาสเลือกดูรายการที่ตนเองสนใจในเวลาใดก็ได้ โดยที่ไม่ต้องบังคับตนเองกลับบ้านให้ทันดูละคร หรือรายการที่ขึ้นชอปปอีกต่อไป

ความลงตัวของเทคโนโลยีด้วย 3 ปัจจัยคือ ความเร็วอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ที่รองรับ และมีผู้ผลิตคอนเทนต์ป้อนช่อง อย่างแรกคือการรับชมผ่าน Streaming ทำได้ไหลลื่นขึ้นบนความเร็วอินเทอร์เน็ตมาตรฐานปัจจุบัน 6 – 9 Mbps ข้อมูลจาก Akamai ได้สำรวจความเร็วอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย ในไตรมาสที่ 3 ของปี 2011 พบว่าประเทศไทย มีความเร็วอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 3.4Mbps ซึ่งปัจจุบันความเร็วอินเทอร์เน็ตตามบ้านทั่วไปเริ่มต้นที่ 6 – 9Mbps กันแล้วสำหรับการดาวน์โหลด แต่การออกอากาศผ่านอินเทอร์เน็ต ยังมีการบีบอัดความละเอียดเพื่อให้ออกอากาศผ่านอินเทอร์เน็ตความเร็วระดับ 2 – 3Mbps ได้ นี่คือเหตุผลทางเทคนิค ว่าทำไมจึงไม่สามารถออกอากาศเป็น 1080p Full HD ได้ ความคมชัดสูงสุดยังคงเป็น 720p เพื่อให้ผู้ผลิตคอนเทนต์มีช่องทางในการเผยแพร่เนื้อหามากขึ้น มีกลุ่มผู้ชมที่กว้างขึ้น การออกอากาศผ่านอินเทอร์เน็ต การออกอากาศแบบนี้ ไม่ใช่การรับชมรายการฟรีทีวีบนอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ต่างๆ หรือที่เรียกว่า ดูทีวีบนเน็ต เพราะนั่นคือรายการที่ออกอากาศฟรีทีวีแล้วเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต แต่เป็นรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศผ่านอินเทอร์เน็ตโดยตรงเลย โดยมีความคมชัด เพราะมีการถ่ายทำ การบันทึกเสียงแบบดิจิทัล ที่ได้รับการบีบอัดและเข้าสัญญาณเพื่อให้ออกอากาศผ่านอินเทอร์เน็ตความเร็วไม่สูงนักได้ ตอนนี้มีรายการโทรทัศน์บนอินเทอร์เน็ตอย่าง iHereTV และ เทยเที่ยวไทย

อิทธิพลของโทรทัศน์

ขณะออกอากาศ โทรทัศน์ได้รับความนิยมมากกว่าสื่อมวลชนอื่นๆ ทั้งนี้เพราะโทรทัศน์เปรียบเสมือนวิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์รวมกัน ผู้ชมได้เห็นทั้งภาพได้ยินทั้งเสียง โดยเฉพาะภาคบันเทิง ไม่ว่าจะ

จะเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ ผู้ชมจะติดตามชมอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นการหาความบันเทิงที่มีความสุขอยู่ภายในเคสสถาน ไม่ต้องไปเบียดกับประชาชนไปซื้อบัตรเข้าชมในโรงภาพยนตร์ หรือโรงละคร หลีกเลียงสิ่งกวนใจต่างๆได้ ปลอดภัย มีโอกาสหาทางบันเทิงได้พร้อมๆกันในครอบครัว

การแสดง ละครโทรทัศน์มีลักษณะการแสดงแตกต่างจากละครวิทยุมาก เพราะละครโทรทัศน์คล้ายละครเวที แต่แสดงยากกว่าละครเวที ซึ่งผู้ชมดูภาพบนเวทีเพียงด้านเดียว แต่โทรทัศน์ขณะแสดงผู้แสดงต้องระวังตัวทุกกริยาบถ เพราะไม่ทราบว่าเมื่อไรกล้องจะจับภาพ เช่น ผู้แสดงเป็นตัวประกอบต่างๆทั้งที่เป็นตัวประกอบสำคัญและตั้งเสริมลักษณะเรื่อง อันได้แก่ พวกที่แสดงเป็นประชาชน ทหาร ตำรวจ พวกโจร ถ้าไม่ระมัดระวังตัวมัวยืนคุยหรือเล่นกันอยู่ กล้องอาจจะจับภาพออกมาให้ผู้ชมทางบ้านเห็นบ้าง แต่ถ้าเป็นละครเวที ผู้ชมอาจมองไม่เห็นตัวประกอบที่ยืนคุยอยู่บนเวที ละครโทรทัศน์ผู้แสดงต้องใช้รูปร่างลักษณะท่าทางประกอบการแสดง ถ้าเป็นละครรำ ผู้แสดงต้องมีความสามารถใช้ลีลาท่าทางได้อย่างถูกต้อง จึงจะแสดงละครรำทางโทรทัศน์ได้

บทละครโทรทัศน์มีความละเอียดทุกขั้นตอน เพราะบทโทรทัศน์เป็นตัวกำหนดมุกกล้อง กำหนดฉาก การแต่งกายของผู้แสดง ดนตรี เสียงประกอบ บางเรื่องต้องมีภาพประกอบซ้อนขึ้นมาเพื่อให้ละครดูสมจริง บทละครรำของไทยที่มีอยู่แล้ว ถ้าจะนำมาแสดงละครโทรทัศน์ ต้องนำบทละครเรื่องนั้นมาทำเป็นบทโทรทัศน์ใหม่จึงแสดงได้ เพราะจะต้องกำหนดมุกของกล้องจับภาพให้ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ชมทางบ้านเข้าใจเรื่อง เมื่อเริ่มแสดง บทละครจะต้องเขียนไว้ว่าจับภาพอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยเฉพาะละครรำ กล้องจะต้องจับภาพผู้รำทั้งตัว นับตั้งแต่ศีรษะจรดเท้าเพราะศิลปะรำของไทยกริยาการเยื้องกรายต่างๆเช่น การยกเท้า กระดกเท้า มือตั้งวงบน วงล่าง เป็นต้น

ตัวละคร ผู้กำกับจะต้องเลือกผู้แสดงให้เหมาะสมตามลักษณะของท้องเรื่อง จำนวนของผู้แสดงจะต้องกำหนดตามเรื่องที่จะนำมาแสดงเหมือนละครเวที คือ ตัวพระเอก นางเอก ตัวสำคัญ ตัวประกอบ เพราะภาพที่แพร่ออกไปต้องดูสมจริง ตามลักษณะเรื่อง ถ้ามีการยกทัพบกกัน ต้องมีผู้แสดงจำนวนมาก เพื่อให้ดูสมเป็นกองทัพจริงๆ

การแสดงละครโทรทัศน์ ผู้กำกับมีความสำคัญ คือ ต้องเข้าใจว่าตัวแสดงแสดงสีหน้าท่าทางอย่างไร และจะต้องเคลื่อนไหวไปในทิศทางใดของมุมห้อง ตัวละครต้องมีความสามารถเป็นพิเศษในการใส่อารมณ์ มีศิลปะในการแสดงอย่างยอดเยี่ยม ทั้งนี้เพราะผู้ชมละครใกล้ชิดกับตัวละครมากสามารถมองข้อบกพร่องของการแสดงได้ทุกขณะ

การแต่งกาย แต่งตามบัญญัติของละครแต่ละประเภท เช่นละครโน ตัวละครแต่งเป็นเครื่อง ละครพันทางแต่งตั้งตามลักษณะเชื้อชาติ เป็นต้น

สรุป โทรทัศน์ในประเทศไทยมีการแพร่ภาพออกอากาศแบบดิจิตอล แบบบอกรับเป็นสมาชิก และแบบโทรทัศน์ ออนไลน์ ซึ่งในแต่ละแบบนี้มีการฉายละครโทรทัศน์แตกต่างกัน ซึ่งผู้เลือกชมสามารถที่จะเลือกดูได้ด้วยตัวเองตลอดเวลา ซึ่งอิทธิพลของโทรทัศน์นั้นสามารถเข้าถึงผู้ชมได้ทั้งภาพและเสียง อาจจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบตัวละครได้อย่างชัดเจน

แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ

ชนิตร์วรรณ ตรีวิทยาภูมิ (2544) ได้กล่าวว่า กระบวนการเลียนแบบ คือ การที่บุคคลทำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือนำพฤติกรรมของกลุ่มอ้างอิงมาดัดแปลงใช้ การเลียนแบบเกิดขึ้นเพราะผู้เลียนแบบเห็นว่าจะนำไปสู่ผลในทางบวก แต่หากการเลียนแบบจะทำให้เกิดผลในทางลบก็จะทำการ

หลีกเลี่ยงคนเราจะมีแนวความคิดของตนเองอยู่ และจะอาศัยแนวความคิดของตนเองนั้นมาเป็นตัวกำหนดแนวทางการปฏิบัติตัว ซึ่งจะส่งผลไปยังพฤติกรรมการบริโภคของตนเองอีกด้วย แนวความคิดของตนเองนั้นเกิดขึ้นโดยอาศัยการยึดเป้าหมายไว้กับสิ่งที่ต้องการจะเป็นหรือเรียกว่า ตัวตนในอุดมคติความแตกต่างระหว่างตัวตนในอุดมคติกับตัวคนที่แท้จริงจะเป็นเป้าหมาย ที่คนเราพยายามปรับปรุงตัวให้เป็นไปตามตัวตนในอุดมคติที่ตั้งไว้การกำหนดตัวตนในอุดมคติทำได้จากความคิดและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลหรืออาจประเมินตัวตนในอุดมคติกับกลุ่มอ้างอิงของแต่ละบุคคล เช่น ดารา นักแสดง บุคคลที่ให้ความเคารพ กลุ่มเพื่อนฝูง ฯลฯ และลอกเลียนแบบพฤติกรรม ความคิด ทักษะของบุคคลกลุ่มอ้างอิงได้ ซึ่งการเลียนแบบกลุ่มอ้างอิงเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการซื้อเป็นอย่างมาก ฉะนั้น จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเลียนแบบเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการตลาดให้เหมาะสม

ประเภทของการเลียนแบบ

จากการวิจัยสามารถแบ่งประเภทของการเลียนแบบ (ชนิตร์สรณ์ ตรีวิทยาภูมิ, 2544) ออกเป็น 2 ส่วน คือ

การเลียนแบบชนิด Over Modeling คือ การเลียนแบบที่ผู้บริโภคเห็นต้นแบบที่เป็นตัวบุคคลจริง ๆ เช่น พนักงานขายกำลังทำการสาธิตสินค้าหรือโฆษณาตามโทรทัศน์หรือวิดีโอในร้านค้า การเลียนแบบมีประโยชน์ทางการตลาดมี 3 รูปแบบ คือ

1. การทำให้เกิดปฏิกิริยาแบบใหม่ที่ผู้บริโภคยังไม่เคยเรียนรู้มาก่อน เช่น การเอาทีวีมาตั้งโฆษณาสินค้ายี่ห้อใหม่ภายในซูเปอร์มาร์เก็ต ผู้บริโภคที่เห็นโฆษณาอันนี้จะมีแนวโน้มไปเลือกสินค้ายี่ห้อใหม่นี้มาลองใช้ ซึ่งการสร้างปฏิกิริยาแบบใหม่ต่อผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคทำการเลียนแบบจะมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค โดยจะเป็นการเพิ่มข่าวสารผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้บริโภค พัฒนาผู้บริโภคให้สามารถใช้สินค้าได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสุดท้ายการทำให้ผู้บริโภคเกิดปฏิกิริยาใหม่ ๆ ยังอาจช่วยพัฒนาพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคได้ เช่น การที่พนักงานขายสินค้าสอนให้รู้วิธีเลือกสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นต้น

2. การยับยั้งปฏิกิริยาตอบที่ไม่พึงปรารถนา เช่น เรารู้ว่ากลุ่มวัยรุ่นมักมีค่านิยมในการเลียนแบบดารานักร้องที่พวกเขาชื่นชอบ เราจึงนำดารานักร้องเหล่านี้มาณรงค์ต่อต้านการใช้ยาเสพติด ซึ่งเมื่อวัยรุ่นเห็นว่ากลุ่มอ้างอิงของพวกเขาจริงจังและไม่ใช้ยาเสพติดกลุ่มวัยรุ่นก็จะทำการเลียนแบบพฤติกรรมโดยจะหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด เป็นต้น

3. การอำนวยความสะดวกแก่ปฏิกิริยาตอบที่ผู้บริโภคปรารถนา เพราะการโฆษณาจะสื่อสารให้กับผู้บริโภคทราบว่า ใครเป็นผู้ใช้สินค้านั้นในสถานการณ์อย่างไร ได้ผลลัพธ์อย่างไร

การเลียนแบบชนิด Covert Modeling คือ การที่ผู้บริโภคเลียนแบบพฤติกรรมที่เรากำหนดให้โดยไม่มี การแสดงพฤติกรรมจริง ไม่มีการแสดงผลของพฤติกรรม แต่จะใช้การแจ้งให้ผู้บริโภคนี้ภาพ (image) พฤติกรรมของต้นแบบในสถานการณ์ต่างๆ และการรับผลจากพฤติกรรมนั้นๆ

สรุปการเลียนแบบเกิดขึ้นเพราะอาศัยแนวความคิดของตนเองมาเป็นตัวกำหนดแนวทางการปฏิบัติตัว ซึ่งจะส่งผลไปยังพฤติกรรมการบริโภคของตนเองอีกด้วย แนวความคิดของตนเองนั้นเกิดขึ้นโดยอาศัยการยึดเป้าหมายไว้กับสิ่งที่ต้องการจะเป็นหรือเรียกว่า ตัวตนในอุดมคติความแตกต่างระหว่าง

ตัวตนในอุดมคติกับตัวคนที่แท้จริงจะเป็นเป้าหมายที่คนเราพยายามปรับปรุงตัวให้เป็นไปตามตัวตนในอุดมคติที่ตั้งไว้การกำหนดตัวตนในอุดมคติทำได้จากความคิดและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลหรืออาจประเมินตัวตนในอุดมคติกับกลุ่มอ้างอิงของแต่ละบุคคล เช่น ดารา นักแสดง บุคคลที่ให้ความเคารพกลุ่มเพื่อนฝูง ฯลฯ และลอกเลียนแบบพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงได้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

ความหมายของ “วัยรุ่น”

วัยรุ่น หรือ “Adolescence” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Adolescere” หมายถึง การเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ (Steinberg, 1996) ดังนั้น ช่วงวัยรุ่นจึงหมายถึง ช่วงเวลาแห่งการเติบโต จากวัยเด็กที่ยังขาดวุฒิภาวะไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำเป็นต้องมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน ในการเข้าสู่วัยรุ่นของเด็กชายและเด็กหญิงนั้นถือเอาการเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ ทั้งสองเพศจะเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศไม่พร้อมกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลายประการ เช่น อาหาร สภาพความเป็นอยู่ ประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นๆ (พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539)

วัยรุ่นถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต คืออยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่ต้องเรียนรู้ถึงความเป็นตัวของตัวเอง และเป็นวัยที่มักเกิดปัญหาในชีวิตมากที่สุด Dusek (1987) ได้กล่าวถึงวัยรุ่นว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่เชื่อมระหว่างความเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมจากเด็กให้เป็นแบบผู้ใหญ่ที่สังคมยอมรับ การเป็นวัยรุ่นจึงมิได้มีเพียงการเติบโตทางร่างกายเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงการเติบโตทางสังคมซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย

Erikson (1968) ให้ความเห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มนุษย์พยายามค้นหาความต้องการที่แท้จริง เรียนรู้บทบาทหน้าที่ และพัฒนาความสามารถเฉพาะตน เพื่อที่จะวางแผนชีวิตต่อไปในอนาคต ซึ่งถ้าในระยะนี้วัยรุ่นประสบความสำเร็จในการค้นหาเอกลักษณ์ของตัวเอง ก็จะส่งผลให้วัยรุ่นเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักความสามารถของตน รวมทั้งมีการวางแผนชีวิตที่เหมาะสม ในทางตรงกันข้าม หากเกิดความล้มเหลวในการค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะตน วัยรุ่นก็จะสับสนในบทบาทหน้าที่ และมีผลกระทบต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต นอกจากนี้วัยรุ่นที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตัวเองแล้ว วัยรุ่นยังปรารถนาที่จะเป็นเหมือนผู้ใดผู้หนึ่งในสังคม นั่นคือวัยรุ่นจะเลือกเอาลักษณะบางอย่างของผู้อื่นมาใช้เป็นลักษณะของตนเอง โดยต้นแบบมักจะได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และครูอาจารย์ แต่การเลียนแบบพฤติกรรมนั้นมิได้จำกัดเฉพาะพฤติกรรมที่ดี วัยรุ่นอาจรับเอาลักษณะก้าวร้าว หรือรุนแรงมาได้หากวัยรุ่นผู้นั้นประสบกับเหตุการณ์ที่โหดร้าย หรือรุนแรงในชีวิต หรืออาจจดจำพฤติกรรมที่ไม่ดีมาจากบุคคลที่ใกล้ชิด ภาพยนตร์ ละคร หรือเกมส์ต่อสู้ต่างๆ ก็ได้

การให้คำนิยาม หรือคำจำกัดความของคำว่าวัยรุ่นนั้น ถือเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากยังไม่ได้มีการกำหนดความหมายที่เป็นสากลขึ้น อีกทั้งการใช้ และความหมายของคำว่า วัยรุ่น เยาวชน ผู้เยาว์ หรือหนุ่มสาวนั้น แตกต่างกันไปตามบริบทของการใช้งาน และตามสภาพสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ต่างกันในแต่ละท้องถิ่น โดยส่วนมากการให้ความหมายของคำว่าวัยรุ่นมักใช้การกำหนดช่วงอายุเป็นเกณฑ์ เนื่องจากการกำหนดช่วงอายุจะทำให้เกิดความชัดเจน และสะดวกกว่าการกำหนดลักษณะนิยามความหมาย

Steinberg (1996) กล่าวถึงความหมายของวัยรุ่นอย่างกว้างๆ ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงทศวรรษที่สองของชีวิต และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่านักสังคมศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นโดยตรงมักจะจำแนกวัยรุ่นออกเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้นมีช่วงอายุตั้งแต่ 11 ถึง 14 ปี วัยรุ่นตอนกลางมีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 18 ปี และวัยรุ่นตอนปลาย หรือเยาวชนมีช่วงอายุตั้งแต่ 19 ถึง 21 ปี ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัยเริ่มเข้าเรียนในชั้นมัธยมต้น มัธยมปลาย และมหาวิทยาลัย

พัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่นสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ (พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) ได้แก่

1) พัฒนาการทางด้านร่างกาย ร่างกายของวัยรุ่นจะมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นต่อระบบอวัยวะภายใน เช่น ในระบบการย่อยอาหาร ระบบการไหลเวียนของโลหิต และระบบการผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อ และลักษณะโครงสร้างภายนอก ร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงของเสียง การขยายตัวของกล้ามเนื้อและกระดูก การมีขนขึ้นตามร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์

ทั้งนี้เพื่อให้ร่างกายของวัยรุ่นเจริญเติบโตได้เต็มที่ ผู้ใหญ่ควรเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในการก้าวเข้าสู่วัยรุ่นโดยการให้ความรู้ และคำแนะนำเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และการปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง เช่น การรักษาความสะอาดร่างกาย การบริหารร่างกายเพื่อให้มีสัดส่วนงดงาม แนะนำเรื่องการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การใช้เวลาว่างให้เหมาะสม และการพักผ่อนให้พอเพียง

2) พัฒนาการทางด้านอารมณ์ อารมณ์ของวัยรุ่นจะมีลักษณะอ่อนไหวง่าย มีอารมณ์รุนแรง อารมณ์ไม่คงที่ ไม่สม่ำเสมอ และเกิดความเครียดได้ง่าย ทั้งนี้ เนื่องจากวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้เกิดความกังวลและขาดความมั่นใจในบุคลิกภาพของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน และการทำงานของต่อมไร้ท่อจะทำให้วัยรุ่นมีพลังงานมาก และอาจไม่ได้ใช้พลังงานที่มีให้เกิดประโยชน์จนทำให้ผู้ใหญ่ไม่พอใจ เช่น ใช้เวลาส่วนตัวอยู่กับเพื่อน หรือเที่ยวเตร่ตรงตามศูนย์การค้า นอกจากนี้ เมื่อต่อมเพศถูกพัฒนาเต็มที่ วัยรุ่นจะเริ่มสนใจในเพศตรงข้าม และมีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้ามซึ่งบางครั้งก็อาจจะขัดใจผู้ใหญ่ และทำให้ถูกผู้ใหญ่ต่อว่าจนทำให้เกิดความเครียดได้

3) พัฒนาการทางด้านสังคม วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติ และพฤติกรรมทางสังคมในทุกด้าน วัยรุ่นจะต้องการอิสระเสรีภาพในการคิด การปฏิบัติตัว การคบเพื่อน และต้องการเป็นส่วนตัว จึงทำให้บางครั้งอาจเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันกับผู้ใหญ่ และส่งผลให้วัยรุ่นหันไปใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว วัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับการคบเพื่อน และต้องการเลือกกลุ่มเพื่อนที่มีค่านิยม และมีความสนใจในสิ่งเดียวกันเพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับ มีความรู้สึกมั่นใจ และปลอดภัย ทั้งนี้การคบเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เรียนรู้การรักษามิตรภาพ มีความเข้าใจตัวเอง และรู้จักรับฟังความเห็นของผู้อื่น การปรับตัวให้เข้ากับสังคมนับว่าเป็นพัฒนาการที่ยากที่สุดของวัยรุ่น

4) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาระดับสติปัญญาเป็นอย่างมาก นักจิตวิทยาด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์หลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า สติปัญญาของมนุษย์จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างอายุ 18 ถึง 20 ปี โดยในวัยนี้มนุษย์จะสามารถให้นิยามของวัตถุสิ่งของต่างๆ ได้อย่างชัดเจน สามารถแยกแยะคุณลักษณะของสิ่งของต่างๆ ได้ดี มีพัฒนาการทางความคิดรวบยอด และมีความคิดในระดับที่เป็นนามธรรม พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นปรากฏ

ในหลายรูปแบบ เช่น รู้จักลองตั้งสมมุติฐานหลายๆ แบบเพื่อหาข้อสรุปที่ดี สามารถแก้ปัญหาหลายๆ แบบ โดยมีกระบวนการคิดที่มีระบบและมีเหตุผล มีความจำดีสามารถจดจำสิ่งที่ตนสนใจได้อย่างแม่นยำ แต่มักไม่นำไปใช้ในเรื่องการเรียนรู้ มีความคิดกว้างไกล มีจินตนาการคิดฝันถึงสิ่งต่างๆ อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง และมีความเชื่อมั่นในความเชื่อหรือความเห็นของตนอย่างรุนแรง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น

พัฒนาการของวัยรุ่นในแต่ละท้องถิ่นอาจมีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน เช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ แต่ในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีความแตกต่างกัน (UNFPA, 2005) ดังนั้น ในการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่น นอกจากจะศึกษาโดยตรงที่ตัววัยรุ่นเองแล้ว การศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญต่อพัฒนาการ และลักษณะนิสัยของวัยรุ่นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรศึกษาประกอบไปพร้อมกัน ด้วยเหตุผลนี้ Steinberg (1996) จึงเสนอให้ศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญ 4 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอันได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน และกิจกรรมของวัยรุ่น เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นมีความถูกต้องตามจริง และไม่เกิดความคลาดเคลื่อน

1. วัยรุ่นกับครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของมนุษย์มากที่สุดนับตั้งแต่เด็กจนโต ครอบครัวจะเป็นเสมือนเบ้าหลอมให้คนมีพื้นฐานที่ดีหรือไม่ดีต่างกันไป จากการศึกษาปัญหาสังคมจะพบว่า ปัญหาของวัยรุ่นส่วนใหญ่ล้วนมีสาเหตุเบื้องต้นมาจากปัญหาภายในครอบครัวทั้งสิ้น (พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) ดังนั้นในการแก้ปัญหาวัยรุ่น หนทางหนึ่งที่สามารถเป็นไปได้คือการเริ่มแก้ปัญหาของครอบครัวก่อน และเมื่อครอบครัวมีปัญหาน้อยลง ปัญหาของวัยรุ่นก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย

ในปัจจุบัน ครอบครัวในสังคมไทยมีแนวโน้มที่จะมีขนาดลดลงจากครอบครัวขยาย กลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว หรือเป็นครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่เนื่องมาจากปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น โดยผลกระทบของการหย่าร้างจะปรากฏในพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่น (พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) เช่น วัยรุ่นที่เติบโตขึ้นภายในครอบครัวที่ความสัมพันธ์ไม่ดีมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวใหม่ของตน เนื่องจากขาดต้นแบบของครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พ่อแม่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และขาดความรับผิดชอบจะสร้างปัญหาให้แก่ลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับลูกที่อยู่ในวัยรุ่น ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาสังคมที่มีพื้นฐานมาจากปัญหาครอบครัว พ่อแม่จึงควรวางตัวเป็นเพื่อนที่ดีของลูก หลีกเลี่ยงการโต้เถียงกันต่อหน้าลูก อบรมสั่งสอนลูกโดยมีความเมตตาเป็นพื้นฐาน

เมื่อลูกย่างเข้าสู่วัยรุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกจะเริ่มห่างเหินขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากวัยรุ่นต้องการเป็นอิสระ พ่อแม่ควรหาโอกาสพูดคุยกับลูกในเรื่องต่างๆ เช่นการวางตัวในสังคม การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การคบเพื่อน และการรู้จักคุณค่าของเงิน หรืออบรมสั่งสอนโดยยึดหลักของเหตุผล และใช้การแนะนำแทนการออกคำสั่ง

2. วัยรุ่นกับโรงเรียน

นอกเหนือจากสถาบันครอบครัวแล้ว โรงเรียนเป็นอีกหนึ่งสถาบันที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการหรือการเจริญเติบโตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นใช้เวลากว่าหนึ่งในสามของวันอยู่ภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษา สังคมในโรงเรียนถือเป็นสังคมภายนอกบ้านที่เป็นประสบการณ์ครั้งแรกของเด็ก (พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) เป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาสได้พบเพื่อนรุ่นเดียวกัน ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งที่เป็นวิชา

ความรู้ และเป็นประสบการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นหมู่คณะ ได้รับความรับผิดชอบงานต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความมีน้ำใจ เรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น และยังสามารถเรียนรู้ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ โดยสิ่งต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะทางสังคมเมื่อเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตในสังคมเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ภายในโรงเรียน บุคคลที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก คือ ครู หน้าที่ของครูโดยทั่วไปคือ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ พร้อมทั้งสั่งสอนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ครูเป็นบุคคลที่จะสร้างให้เด็กมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ จากการศึกษาของพรพิมล เจียมนาคินทร์ (2539) พบว่า เด็กวัยรุ่นคืออนาคตของชาติที่ต้องการเวลาในการเอาใจใส่ดูแลจากครูเป็นพิเศษมากกว่าในวัยอื่นๆ เด็กจะมีความเชื่อถือและไว้วางใจต่อครูมาก แต่ในบางครั้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน เช่น เด็กหนีเรียน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ อาจมีสาเหตุมาจากตัวเด็ก หรือตัวครู โดยสมพร สุทัศน์ (2531: 64 อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539: 179) ได้รวบรวมปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากตัวครูไว้ เช่น ครูสอนไม่ดี ครูไม่มีความยุติธรรม ครูไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญกับเด็ก และครูเจ้าอารมณ์ เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นปัญหาได้ ดังนั้นครูที่สอนเด็กวัยรุ่นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาวัยรุ่นจึงจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ นอกเหนือจากความสามารถในการสอน คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของครูคือการมีอารมณ์ขัน เพราะอารมณ์ขันจะช่วยระบายความเครียด และสร้างบรรยากาศการเรียนให้สนุกสนาน ทำให้เด็กอยากเรียนมากขึ้น ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ครูที่ดีที่สุด คือ ครูที่หัวเราะสนุกสนานไปกับเด็ก ส่วนครูที่เลวที่สุด คือ ครูที่หัวเราะเยาะเด็ก” (สมบัติ พิศสะอาด, 2536: 49 อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539: 180)

เมื่อพิจารณาถึงขนาดของโรงเรียนและชั้นเรียนว่ามีอิทธิพลต่อคุณภาพการเรียนการสอน หรือพัฒนาการของเด็กหรือไม่ Steinberg (1996) ตอบว่า โรงเรียนและห้องเรียนขนาดเล็กน่าจะดีกว่าขนาดใหญ่ในแง่ที่ว่า เด็กจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้ในอัตราส่วนที่มากกว่า อีกทั้งยังสามารถทำงานใกล้ชิดกับเพื่อนๆ ได้อย่างทั่วถึง จากการศึกษาพบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจะมีโอกาสทำหน้าที่ผู้นำ หรือได้รับมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ อันจะนำมาซึ่งความขยันหมั่นเพียร และความมั่นใจในตนเอง มากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นในชั้นเรียนขนาดใหญ่สามารถเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาต่างๆ ได้เท่ากับวัยรุ่นที่เรียนในชั้นเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนที่ดีจะสามารถสร้างเสริมพัฒนาการของวัยรุ่นได้โดย มีการจัดแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการช่วยเหลือสังคม ส่งเสริมการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสมและปลอดภัย มีบุคลากรที่เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของนักเรียนวัยรุ่น และที่สำคัญที่สุด คือ มีครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์

3. วัยรุ่นกับเพื่อน

วัยรุ่นกับกลุ่มเพื่อนถือเป็นสิ่งที่คู่กัน การคบเพื่อนมีความสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นมักจะเลือกเพื่อนที่มีรสนิยมตรงกัน มีทัศนคติคล้ายคลึงกัน และมีขนาดของร่างกายเท่าๆ กัน (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2521) โดยเด็กชายจะรวมกลุ่มกับเด็กชายด้วยกันก่อน ในทำนองเดียวกัน เด็กหญิงก็จะรวมกลุ่มและมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน (Steinberg, 1996) จากนั้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะเริ่มมีความรู้สึกอยาก

คบเพื่อนต่างเพศบ้าง ลักษณะการคบเพื่อนของวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อวัยรุ่นเติบโตขึ้น ซึ่ง Grimder (1966 อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539: 83) ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาการเป็นกลุ่มของวัยรุ่นไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการของกลุ่มวัยรุ่นชาย-หญิง เป็นแบบอิสระต่อกัน

ขั้นที่ 2 มีการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้าง โดยมีการแยกเพศของกลุ่มชายและกลุ่มหญิงแม้ว่าจะรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ขั้นที่ 3 การปฏิสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายหญิงมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่มและแต่ละกลุ่มยังคงมีความสัมพันธ์ต่อกัน หมายถึง มีลักษณะของการจับคู่แต่ยังอยู่ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 เริ่มแบ่งแยกจากคู่ที่อยู่ในกลุ่มมาเป็นคู่เดียว

การเข้ากลุ่มของวัยรุ่นนั้นเกิดจากวัยรุ่นมีความกังวลใจในการเปลี่ยนแปลงของรูปร่าง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจจึงต้องการการยอมรับจากสังคมและกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยอาจทำกิจกรรมร่วมกัน แต่งกายแบบเดียวกัน พูดจาโดยใช้ภาษาระดับเดียวกัน การเข้ากลุ่มจะช่วยให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสังคมกว้างขวางขึ้น และยังช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้นเมื่อได้เห็นปัญหาของผู้อื่น

ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็มีความเกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนของวัยรุ่น ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น วัยรุ่นจำเป็นต้องรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อหาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ อาศัยความเข้าใจและความอบอุ่นจากเพื่อนมาเป็นสิ่งทดแทนความรักจากครอบครัว โดยวัยรุ่นจะยอมทำตามเพื่อนทุกอย่างซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวล หากกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมเกเร สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นก็อาจทำให้หลงทำในสิ่งที่ผิด และสูญเสียอนาคตได้

4. วัยรุ่นกับกิจกรรม

ตามธรรมชาติของวัยรุ่นนั้น วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งใหม่ๆ ที่ตนสนใจ ทั้งในเรื่องหลักการและแนวคิดต่างๆ เรื่องที่ทำหาย รวมถึงเรื่องเร้นลับ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเอง แก้ไขข้อบกพร่องของตน และมีความมุ่งมั่นในงานที่รับผิดชอบ วัยรุ่นจึงมักใช้เวลาว่างในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ทางเลือกของวัยรุ่นในการใช้เวลาว่างอาจเป็นไปในทางที่เกิดประโยชน์ หรือเกิดโทษต่อตัววัยรุ่นเอง หรือต่อสังคม พรพิมล เจียมนาคินทร์(2539) กล่าวว่า กิจกรรมบันเทิงที่วัยรุ่นเลือกปฏิบัตินั้น เกิดขึ้นจากเหตุผลเพียงข้อเดียว นั่นคือเพื่อให้ร่างกายผ่อนคลายความตึงเครียด และความกดดันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน หรือจากงานที่ได้รับมอบหมายจากทางบ้าน

กิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่วัยรุ่นสนใจ มักจะเกี่ยวข้องกับความถนัดของตัววัยรุ่นเอง เช่นการประดิษฐ์สิ่งของ การวาดภาพ การเล่นดนตรี หรือการเล่นกีฬา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของวัยรุ่นอันได้แก่ ทางร่างกาย เช่น วัยรุ่นสามารถเสริมสร้างความแข็งแรงทางกาย และพัฒนารูปร่างให้สมส่วนจากการเล่นกีฬา ทางอารมณ์ เช่น กิจกรรมดนตรีหรือศิลปะจะช่วยให้วัยรุ่นมีช่องทางปลดปล่อยพลังงานในตัว และทำให้วัยรุ่นรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียด ทางสังคม เช่น กิจกรรมที่ต้องร่วมกันทำกับผู้อื่น จะช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาบุคลิกภาพ และเรียนรู้วิธีการเข้าสังคม และทางสติปัญญา เช่น กิจกรรมการประดิษฐ์สิ่งของ หรือการค้นคว้าต่างๆ จะช่วยให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ประสบการณ์ที่อยู่นอกเหนือตำราเรียน

วัยรุ่นในต่างประเทศ เช่นในสหรัฐอเมริกาหรือประเทศในแถบยุโรปอาจใช้เวลาว่างไปกับการทำงานพิเศษในช่วงที่ไม่ต้องไปโรงเรียนมากกว่าการใช้เวลาในการทำกิจกรรมบันเทิงอื่นๆ (Steinberg, 1996) หากแต่รายได้ที่เกิดจากการทำงานพิเศษนั้น มิได้ถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการศึกษา หรือช่วยเหลือที่บ้าน แต่หมดไปกับกิจกรรมบันเทิง เช่น การซื้อเสื้อผ้า ซื้อรถยนต์ การชมภาพยนตร์ หรือการรับประทานอาหารในภัตตาคารกับเพื่อน ต่างกับวัยรุ่นในประเทศไทย ที่มักจะใช้เวลาว่างเพื่อทำกิจกรรมบันเทิงมากกว่าการทำงานพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยแต่เดิมไม่นิยมให้วัยรุ่นทำงานพิเศษ เพราะถือว่าเป็นสิ่งน่าดูถูก แสดงถึงฐานะที่ไม่ดีของครอบครัว ซึ่งค่านิยมนี้กำลังเปลี่ยนไปเนื่องจากสังคมไทยเริ่มเปิดรับวัฒนธรรมการทำงานพิเศษของวัยรุ่น และคิดว่าเป็นสิ่งที่น่ายกย่องเนื่องจากการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

การทำงานพิเศษหรือการทำกิจกรรมนันทนาการของวัยรุ่นอาจเกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้ หรือเกิดผลเสียต่อตัวของวัยรุ่นเองได้ หากวัยรุ่นไม่รู้จักการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม หรือมีการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย หรือคบเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมาดังที่ปรากฏเป็นข่าวบ่อยครั้ง

สรุปวัยรุ่นถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต คืออยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่ต้องเรียนรู้ถึงความเป็นตัวของตัวเอง และเป็นวัยที่มักเกิดปัญหาในชีวิตมากที่สุด ซึ่งเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมจากเด็กให้เป็นแบบผู้ใหญ่ที่สังคมยอมรับ การเป็นวัยรุ่นจึงมิได้มีเพียงการเติบโตทางร่างกายเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงการเติบโตทางสังคมซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย วัยรุ่นยังปรารถนาที่จะเป็นเหมือนผู้ใหญ่หนึ่งในสังคม นั่นคือวัยรุ่นจะเลือกเอาลักษณะบางอย่างของผู้อื่นมาใช้เป็นลักษณะของตนเอง โดยต้นแบบมักจะได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และครูอาจารย์ แต่การเลียนแบบพฤติกรรมนั้นมิได้จำกัดเฉพาะพฤติกรรมที่ดี วัยรุ่นอาจรับเอาลักษณะก้าวร้าว หรือรุนแรงมาได้หากวัยรุ่นผู้นั้นประสบกับเหตุการณ์ที่โหดร้าย หรือรุนแรงในชีวิต หรืออาจจดจำพฤติกรรมที่ไม่ดีมาจากบุคคลที่ใกล้ชิด ภาพยนตร์ ละคร หรือเกมส์ต่อสู้ต่างๆ ก็ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพงษ์ กระจำจาง (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแบบรักร่วมเพศชายของเยาวชนที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเลียนแบบและการแสดงออกของเยาวชนหลังจากชมรายการละครโทรทัศน์ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแบบรักร่วมเพศชาย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการศึกษาทฤษฎีของการเลียนแบบจากต้นแบบที่เป็นสื่อมวลชน และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานครอายุระหว่าง 15 – 22 ปี จำนวน 30 คน ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแบบรักร่วมเพศชายที่ไม่แสดงออกต่อสังคม แต่รับรู้กันภายในครอบครัวและเพื่อนที่สนิทเท่านั้น ซึ่งได้ศึกษาจากการชมละครโทรทัศน์ที่มีการแสดงออกของพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแบบรักร่วมเพศชายอย่างชัดเจนจำนวน 8 เรื่อง โดยกลุ่มตัวอย่างต้องติดตามชมละครดังกล่าวตั้งแต่ 5 เรื่องขึ้นไป

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชายส่วนใหญ่ร้อยละ 77 มีความพึงพอใจที่จะเลียนแบบนักแสดงชายจากละครโทรทัศน์ และร้อยละ 60 พร้อมจะตัดสินใจทันทีที่จะเปิดเผยตนเองต่อสังคมว่ามี

พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศหลังจากชมละครโทรทัศน์ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแบบรักร่วมเพศชาย ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกจากการเลียนแบบนั้นพบว่า มีการเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของเยาวชนมาจากการรับชมรายการละครโทรทัศน์นั้นเกิดขึ้นจริง และสามารถเชื่อได้ว่าสื่อก่อให้เกิดการเลียนแบบได้จริง การเลียนแบบของเยาวชนที่เบี่ยงเบนทางเพศนั้นเกิดในลักษณะเทียบเคียง (Identification) เพราะถ้าวิเคราะห์จากแนวความคิดของแบนดูรา (Bandura) ก็จะได้เห็นว่า ภาพของพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศในรายการละครโทรทัศน์นั้น สื่อได้กระทำหน้าที่ในลักษณะ Observation Learning การแสดงพฤติกรรมจากการสังเกตของสื่อ และ Disinhibitory Effect การใช้สื่อมวลชนเป็นแม่แบบในการแสดงออก จนประสบผลสำเร็จ อิทธิพลของรายการละครโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกพบว่า กลุ่มตัวอย่างชายจะมีการเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศหลังจากการรับชมละครโทรทัศน์นั้นเกิดขึ้นจริง กล่าวคือ จะมีการแสดงออกโดยการเลียนแบบการแต่งตัว ใช้สีสันทันของเสื้อผ้าเป็นหลัก บางคนก็พึงพอใจที่จะใช้เครื่องสำอาง ลิปสติก เขียนคิ้ว ทำผมทรงแปลก ๆ และการแปลงโฉมตัวเองให้เป็นจุดเด่น การแสดงออกลักษณะท่าทางของกลุ่มตัวอย่างพบว่า จะเลียนแบบจากสีหน้า ท่าทาง แววตาและการใช้น้ำเสียงของตัวละคร บางคนมีการแสดงออกในลักษณะที่กระตุ้นกระตุ้นเช่นกัน รวมทั้งบางคนจะตัดสินใจแปลงเพศ ตลอดจนการใช้ชีวิตดูแลปกปิดต่อร่างกายด้วย นอกจากนี้การรวมกลุ่มหรือสังสรรค์กันพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการที่จะกระทำกิจกรรมดังกล่าว เพราะเป็นการสนทนากันเฉพาะกลุ่ม เพื่อหาทางออกในการปลดปล่อยและพูดคุยในเรื่องเพศเดียวกัน ส่วนการแสดงออกในลักษณะของเพศหญิงไม่ว่าจะเป็นการเล่นละครในบทบาทของเพศหญิงหรือการเป็นเชียร์ลีดเดอร์ พบว่ามีผลต่อกลุ่มตัวอย่างชายบางคนเท่านั้น

นภาพร ธนะนุทรัพย์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของสื่อละครทางโทรทัศน์ต่อพฤติกรรมด้านจริยธรรม : กรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของสื่อละครทางโทรทัศน์ต่อพฤติกรรมด้านจริยธรรม โดยมีกรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการรับชมละครทางโทรทัศน์ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากการรับชมละครทางโทรทัศน์ อีกทั้งศึกษาจรรยาบรรณขั้นพื้นฐานของนักสื่อสารมวลชนและการผลิตละครทางโทรทัศน์ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองด้านจริยธรรมให้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การวิจัยภาคเอกสาร 2. การวิจัยภาคสนามเชิงปริมาณ (แบบสอบถามประเมินอิทธิพลของสื่อละครทางโทรทัศน์ต่อพฤติกรรมด้านจริยธรรม นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 100 ชุด) และการวิจัยภาคสนามเชิงคุณภาพ

ผลจากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ปัจจุบันอิทธิพลของสื่อละครทางโทรทัศน์มีผลต่อพฤติกรรมด้านจริยธรรม เนื่องจากสื่อละครทางโทรทัศน์มีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการแสดงด้วยความสมจริงของภาพและเสียง ทำให้มีอิทธิพลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและอาจจะเกิดการลอกเลียนแบบของผู้รับชมไม่มากนักน้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับสติปัญญาและสภาพแวดล้อมของผู้รับชมในการรับอิทธิพลของสื่อละครทางโทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านจริยธรรมอีกทางหนึ่ง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักจริยธรรม และเล็งเห็นว่าการพัฒนาและส่งเสริมด้านจริยธรรมเป็นสิ่งที่จะต้องทำเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่สำคัญของการพัฒนาจริยธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ภายในครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการสั่งสอนอบรมเลี้ยงดูคนเราให้เจริญเติบโตเป็นคนที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ในปัจจุบันอิทธิพลของสื่อทางโทรทัศน์จึงมี

การจัดระดับความเหมาะสมที่จะให้ผู้รับชมบริโภคสื่อที่ดีและเหมาะสม ผู้ใหญ่จึงเป็นพื้นฐานในการเลือกสรรสื่อให้กับเด็ก ๆ ซึ่งจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ดังนั้น เราควรใช้สติปัญญาเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด สิ่งไหนควรทำหรือไม่ควรทำ อิทธิพลใดๆก็ตามจะมีอิทธิพลก็ต้องขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจจากสติปัญญาของคนๆนั้นและสภาพแวดล้อมในการรับอิทธิพลนั้นเข้าไป เราจึงควรเลือกบริโภคแต่สิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์

อุริษา งามวุฒิวร (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับสื่อละครโทรทัศน์ การรู้เท่าทันสื่อ และความคิดเห็นต่อความนิยมทางเพศ และการเลียนแบบพฤติกรรมชายรักชายของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ภายใต้งานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 400 คน มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย เป็นต้น และสถิติอ้างอิง ได้แก่ การหาค่า T-test, Pearson's product moment correlation, multiple regression, path analysis เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อละครโทรทัศน์อยู่ในระดับต่ำ การรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นต่อความนิยมทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่าเยาวชนในปัจจุบันมักให้คุณค่ากับความนิยมทางเพศ โดยการยอมรับและเปิดเผยตนเองมากขึ้นอยู่ในระดับสูง โดยเปิดเผยผ่านบุคลิกลักษณะ ความคิดเห็นต่อการเลียนแบบอยู่ในระดับปานกลาง โดยจะเลียนแบบทรงผม และการแต่งกายจากนักแสดงชายในละครโทรทัศน์ อีกทั้งประเภทโรงเรียนที่แตกต่างกันมีการเปิดรับสื่อละครโทรทัศน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดรับสื่อละครโทรทัศน์ การรู้เท่าทันสื่อ และความคิดเห็นต่อความนิยมทางเพศ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความคิดเห็น ต่อการเลียนแบบพฤติกรรมชายรักชายของเยาวชน โดยการเปิดรับสื่อละครโทรทัศน์ และการรู้เท่าทัน สื่อเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงในการอธิบายความคิดเห็นต่อการเลียนแบบพฤติกรรมชายรักชาย ส่วนความคิดเห็นต่อความนิยมทางเพศเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ในการอธิบายความคิดเห็นต่อการเลียนแบบพฤติกรรมชายรักชาย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนั้น การเลียนแบบพฤติกรรมจากการรับชมละครโทรทัศน์นั้นเกิดขึ้นจริงจากความพอใจของผู้รับสารเอง แต่ยังไม่มีการวิจัยใดที่เจาะลึกเข้าไปว่า พฤติกรรมของตัวละครด้านใดบ้างที่เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ หรือไม่เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ รวมทั้งความถี่ในการรับชมละครโทรทัศน์ ระยะเวลาในการชมในแต่ละวัน เหตุผลในการเลือกรับชม ปัจจัยในการเลือกรับชมประเภทของละครที่ชื่นชอบ ก็ยังไม่พบในการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นสิ่งที่ควรทำการวิจัยเพื่อหาสาเหตุสำคัญของการเลียนแบบพฤติกรรมจากการรับชมละครโทรทัศน์